

1983/84:8

Tisdagen den 18 oktober

Kl. 15.00

1 § Kompletteringsval till utskott

Anf. 1 TALMANNEN:

Socialdemokratiska riksdagsgruppen har som suppleant i skatte- och utrikesutskotten under Maj-Lis Lööws ledighet anmält hennes ersättare Marita Bengtsson.

Vidare har socialdemokratiska riksdagsgruppen som suppleant i försvarsutskottet under Karl-Erik Svartbergs ledighet anmält hans ersättare Sverre Palm.

Folkpartiets partigrupp har som suppleant i utbildnings- och trafikutskottet under Rolf Wirténs ledighet anmält Linnea Hörlén.

Vänsterpartiet kommunisternas partigrupp har som ny ledamot i socialförsäkringsutskottet efter Karin Nordlander anmält Margó Ingvardsson.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i socialförsäkringsutskottet
Margó Ingvardsson (vpk)

suppleant i skatteutskottet
Marita Bengtsson (s)

suppleant i utrikesutskottet
Marita Bengtsson (s)

suppleant i försvarsutskottet
Sverre Palm (s)

suppleant i utbildningsutskottet
Linnea Hörlén (fp)

Tisdagen den
18 oktober 1983

Om ändrade bestämmelser om beskattning av elenergi

suppleant i trafikutskottet

Líínea Hörln (fp)

2 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Härmed anhaller jag om ledighet från mitt uppdrag som riksdagsledamot under tiden den 18 november—den 20 december 1983 på grund av deltagande i FN:s generalförsamling.

Stockholm 1983-10-11

Karin Ahrland

Denna anhållan bifölls av kammaren.

Talmannen anmälde att *Andres Küng* (fp) skulle tjänstgöra som ersättare för Karin Ahrland.

3 § Svar på frågorna 1983/84:34 och 44 om ändrade bestämmelser om beskattning av elenergi

Anf. 2 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat statsrådet Dahl vilka åtgärder hon ämnar företa för att vår egen vattenkraft skall tillvaratas och för att förhindra en onödig försvagning av vår handelsbalans. Karl Björzén har frågat statsrådet Dahl om hon avser att föreslå sådan ändring i skattelagstiftningen att det påtalade slöseriet med nationella resurser kan undvikas.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågorna.

Fr. o. m. den 1 januari 1983 utgår en särskild skatt på elkraft som produceras i vattenkraftverk. Skatten är 2 öre/kWh om anläggningen har tagits i drift före år 1973 och 1 öre/kWh om anläggningen har tagits i drift under åren 1973 till 1977. Kraft som produceras i nyare anläggningar beskattas inte.

Den nya skatten innebär att övervinster på vattenkraft nu beskattas. Skatten har vidare medverkat till att dämpa en växande handel med vattenkraftstillgångar.

De importeffekter som tas upp i frågorna är av mycket begränsad omfattning. Under år 1983 har 0,4 terawattimmar elektrisk kraft importerats från Norge samtidigt som vatten spillts förbi turbinerna. Ett genomsnittligt importpris om 1 öre/kWh under denna period innebär importkostnader om ca 4 milj. kr. Som en jämförelse kan nämnas att inkomsten av vattenkraftsskatten beräknas bli 935 milj. kr. per år.

Jag kommer senare till detta riksmöte att föreslå en begränsad teknisk justering av den lag som reglerar uttaget av vattenkraftsskatten. Därvid

kommer även de smärre oönskade importeffekter som tas upp i frågorna att behandlas.

Nr 8

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om ändrade be-
stämmelser om be-
skattning av elener-
gi*

Anf. 3 KARL BJÖRZÉN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min fråga. Jag kan inte säga att jag är överraskad över svaret, därför att för drygt en vecka sedan lämnade statsrådet Birgitta Dahl i ett brev till Svenska Dagbladet ett besked som antydde vilket svar jag skulle få här i dag. I den proposition om energiskatten som i går lades på riksdagens bord står det också några rader om detta.

För att åhörarna bättre skall kunna följa debatten vill jag ge en litet fylligare bild av vad det är vi har frågat om och vad som är orsaken till frågorna.

I många av våra åar och älvar släpps nu en del vatten förbi kraftstationerna utan att det används för att producera elektrisk kraft. Samtidigt importeras billig elektrisk kraft från Norge. Vi har sagt oss att detta är slöseri med nationella tillgångar och att det försvagar vår handelsbalans.

Finansministern har med siffror visat att det inte rör sig om så förfärligt stora summor, men det har ändå uppmärksammats som någonting olämpligt. Ett system med en produktionsskatt på inhemsk produktion som i vissa lägen överstiger importpriset är så huvudlöst att det måste rättas till. Jag noterar tacksamt att regeringen tänker göra det.

Detta missöde – eller vad vi skall kalla det – hade kunnat undvikas. Kraftverksföreningen pekade nämligen i sitt remissyttrande innan lagen om denna extra vattenkraftsskatt antogs på risken för sådana här effekter. Det är som sagt bra om missödet nu skall rättas till. Jag kanske får fråga finansministern om han kan lämna ytterligare besked om när och hur detta tillrättaläggande skall ske.

Anf. 4 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Även jag ber att få tacka finansministern för svaret. Det kvarstår dock åtskilliga frågetecken.

Att resultatet av den vattenkraftsskatt som infördes för knappt ett år sedan skulle bli precis det som inträffat var väntat. Det har nämligen visat sig vara billigare att importera elkraft från Norge än att ta till vara vår egen vattenkraft. Detta kan knappast ha kommit som en överraskning för regeringen.

Vid den uppvaktnings hos skatte- och civilutskotten som förra året ägde rum med anledning av den aviserade skatten anförde nämligen Kraftverksföreningen följande: "Vatten kan komma att spillas förbi kraftverken därför att det från företagsekonomisk synpunkt sommartid kan vara bättre att inte reglera ned produktionen i kärnkraftverk eller att importera elenergi från Norge."

När det nu visat sig att beslutet bl. a. har kommit att strida mot riksdagens energipolitiska mål – att vi skall tillvarata våra egna naturtillgångar i full utsträckning – och att vår handelsbalans försvagas, borde det enda rimliga

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om ändrade be-
stämmelser om be-
skattning av elener-
gi*

vara att man helt tar bort denna beskattning. Tyvärr kan jag inte klart utläsa att finansministern så har för avsikt.

Vattenkraftsskattens negativa verkningar har visat sig tydligt i mitt län, Värmland, där kraftverksföretagen ofta är integrerade med industriell verksamhet. Inte mindre än 40 milj. kr. tvingas de värmländska vattenkraftsföretagen betala i en extra pålaga. Uddeholm betalar exempelvis 28 milj. kr. När man känner till detta företags ekonomiska och strukturella problem framstår det som barockt att företaget inte får använda eventuella vinster från kraftverksrörelsen till att täcka förluster inom industriverksamheten.

Jag kan ge ett annat exempel. Vänerenergi förvärvade 1979 sina anläggningar från Vänerskogskoncernen till marknadspris, men kraftverksföretaget beskattas som ett äldre vattenkraftverk. Vattenkraftsskatten uppgår till ca 2,3 milj. kr., en summa som företaget inte anser sig orka bära. Man har därför i skrivelse till energiministern hemställt om skattebefrielse eller nedsättning.

Exemplen på sådana här negativa effekter kunde mångfaldigas.

Nu har regeringen så sent som i går lagt fram en energipolitisk proposition. Vid en presskonferens med anledning av denna proposition sade energiministern att beskattningen nu är heltäckande.

Finansministern aviserar i sitt svar till oss att en viss teknisk justering skall göras av den här aktuella lagen. Med tanke på socialdemokratisk skattepolitik blir jag mycket ängslig för vad denna "tekniska justering" kan innebära. Vågar jag tolka svaret positivt, dvs. så, att regeringen överväger att helt avskaffa vattenkraftsskatten? Vågar vi helt och hållet avvisa de elaka ryktena om att det skall införas en ny skatt för att ta bort effekterna av en tokig tidigare beskattning, nämligen en importskatt på el? Jag önskar svar på dessa frågor.

Anf. 5 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag anser att denna debatt nog är ett exempel på talesättet att "göra en höna av en fjäder". De båda frågeställarna vill hävda att det skedda skulle ha lett till allvarliga försvagningar av den svenska handelsbalansen. Jag vill påpeka att den uppgår till 150 miljarder kronor, varav dessa 4 miljoner skulle vara en del.

Till Karl Björzén vill jag säga att vi har tid på oss att överväga om det behöver göras några förändringar av nuvarande beskattning. Frågan om import av elenergi från Norge är aktualiserad bara under vissa relativt extrema förhållanden. För norrmännen kan det i varje fall aldrig bli fråga om att f. n., fram till maj månad nästa år, sälja någon elkraft till Sverige, för de behöver den själva. Det är svar på frågan. Förslag kommer under våren. Det är alltså ingen överhängande brådska.

Gullan Lindblad väljer att tala om någonting helt annat, nämligen att denna skatt är en börda för kraftverksföretagen. Hon kan rimligen inte mena att man skulle försvaga statsbudgeten med 935 miljoner för en import på 4 miljoner. Jag vill då bara säga, att man när man gör sådana här skatteförändringar måste ta hänsyn till vilka syften de har. Och syftet var här att vi inte

skulle få en våldsam uppdrivning av priserna på gamla vattenkraftsanläggningar, som i sin tur skulle spilla över i ökade kostnader för de svenska konsumenterna.

Vi kan konstatera att denna skatt har fått den effekten; det görs affärer i gammal vattenkraft, men till rimligare priser, och därmed har ett väsentligt mål uppnåtts. Samtidigt visar det sig att man fortfarande vill bygga ut ny vattenkraft. Det blev alltså inte så som man sade under debatten när denna skatt infördes, att den skulle göra slut på lönsamheten i vattenkraftsutbyggnaden. Den har i alla avseenden fyllt de syften vi uppställt.

Anf. 6 KARI BJÖRZÉN (m):

Herr talman! Jag erkände, herr finansminister, i mitt förra inlägg att det ännu inte rör sig om några stora summor i förhållande till de stora tal vi har att göra med när det gäller import och export totalt. Jag sade också att vi tycker att det är bra att man rättar till ett fel, även om det ännu inte gäller några stora summor. Men jag blir litet ledsen när finansministern nu tar tillbaka hälften av det positiva i svaret och säger att det är fråga om att överväga om man skall göra någon ändring. Jag hoppas att det verkligen görs en ändring, så att vi blir av med detta lilla fel.

När finansministern säger att skälet till att denna skatt infördes var att man ville dämpa prisstegringen på gamla vattenkraftsanläggningar därför att denna prisstegring så småningom slog över på konsumenterna, så har jag svårt att förstå detta argument. Det har ju hänt att vattenkraftstillgångar skiftar ägare. En ägare kanske vill frigöra kapital, medan en annan är intresserad av att placera kapital, och sådana transaktioner påverkar knappast priset för konsumenterna. Däremot är det helt klart att denna skatt har drabbat konsumenterna – tvärt emot vad regeringen för ungefär ett år sedan sade i sin proposition, där man hävdade att den inte skulle drabba konsumenterna. Det är helt klart att den gör det.

Anf. 7 GULIAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag tycker att finansministern för ett mycket cyniskt resonemang när han i vår diskussion om denna allvarliga fråga säger att vi gör en höna av en fjäder. Fråga industriföretagare i Värmland om de anser att detta är en bagatell! 40 milj. kr. skulle i Värmland kunna användas på ett betydligt bättre sätt än att skickas till statskassan som en ren produktions-skatt. Det är nämligen vad det handlar om, inte om någon skatt på övervinster.

Som jag sade är de värmländska kraftverksföretagen liksom de norrländska ofta integrerade med annan industriell verksamhet. Tycker finansministern att det är en god ekonomisk politik att först ta in alltför höga skatter från företagen och att sedan pytsa ut medel i form av bidrag, lån och arbetsmarknadspolitiskt stöd?

Jag konstaterar att jag icke har fått något svar på mina klara frågor. Jag upprepar dem:

Nr 8

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om ändrade be-
stämmelser om be-
skattning av elener-
gi*

Överväger regeringen att helt avskaffa vattenkraftsskatten?

Kan vi räkna med att någon importskatt på el inte kommer att införas?

Anf. 8 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Låt mig bara påpeka att den fråga som Gullan Lindblad har ställt och som jag har svarat på gällde vattenkraftsskattens verkningar på importen av elkraft. Nu vill Gullan Lindblad ta upp en debatt om vattenkraftsskattens vara eller icke vara och om dess konsekvenser för vattenkraftsindustrin i stort. Det är en helt annan fråga, som hon får begära en särskild debatt om.

Jag vill trots allt svara på Gullan Lindblads fråga: Nej, vi avser icke att lägga fram något förslag om att avskaffa vattenkraftsskatten.

Till Karl Björzén vill jag säga att vi skall lägga fram förslag om att göra sådana tekniska justeringar att problem av den här typen klaras upp.

Anf. 9 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag har frågat vilka åtgärder statsrådet Dahl ämnar vidta för att tillrättalägga det missförhållande som nu råder, nämligen att vatten rinner förbi våra kraftverk på grund av en alldeles orimlig beskattning. Jag har icke fått något ordentligt svar på den frågan. Det vi nu vet är att skatten tyvärr inte kommer att tas bort.

Låt mig i alla fall ge finansministern ett tips: Ta fasta på Kraftverksföreningens uttalande om att man åtminstone inte sommartid bör ta ut skatt! På så sätt kunde vi kanske få till stånd ett visst tillrättaläggande.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1983/84:36 om räntan på vissa statsobligationer

Anf. 10 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Lars Tobisson har frågat mig hur det kan komma sig att staten har så svårt att sälja tioåriga obligationer till 12 % ränta, när regeringen har fastställt den framtida inflationstakten till 4 %.

När det gäller den inhemska räntenivån är vi sedan länge beroende av den internationella utvecklingen. Utrymmet för en självständig räntesättning är ytterst begränsat. Eftersom räntorna i omvärlden fortfarande ligger på en hög nivå är vi tvungna att i huvudsak anpassa oss till denna nivå. Detta innebär inte att en anpassning av räntan till en dämpning av budgetunderskott och inflation i Sverige är omöjlig. Men erfarenheterna från utlandet tyder på att anpassningen nedåt av de nominella räntorna är en förhållandevis långsam process. Även om vi lyckas få ner inflationstakten till runt 4 % per år, får därför även vi sannolikt acceptera relativt höga realräntor under en övergångsperiod.

Vad beträffar obligationslån har det under senare år varit allt svårare att emittera lån med långa räntebindningstider. Det beror sannolikt på en

betydande osäkerhet om den framtida ränte- och inflationsutvecklingen. Under 1970-talet steg inflationen snabbt, och då räntenivån endast i mycket begränsad utsträckning anpassades till den höga inflationstakten blev de faktiska realräntorna mycket låga och i många fall negativa. Erfarenheterna av detta har lett till en utveckling mot kortare räntebindningstider.

Anf. 11 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret. Tyvärr var det kanske inte särskilt upplysande. Det duger inte att bara skylla på ränteläget utomlands. Räntan på lån i D-mark ligger således under 6 %.

Bakom min fråga låg det förhållandet att när staten bjöd ut tioåriga obligationer till 12 % ränta i början av september, så tecknades endast 700 miljoner av möjliga 6 miljarder. I den emission som genomfördes förra veckan erbjöds samma villkor, och då tecknades endast 100 miljoner. Vid det tillfället blev inte heller statslånet med räntejustering på långt när fulltecknat, vilket visar att det finns problem även med lån med kortare räntebindningstider.

Detta dåliga utfall kan ställas i relation till att regeringen föreslagit och den socialdemokratiska riksdagsmajoriteten – förlåt, den socialistiska riksdagsmajoriteten – beslutat att inflationen skall vara högst 4 % framöver. Därmed skulle den reala avkastningen på statsobligationer bli 8 %, vilket framstår som en mycket god affär – i synnerhet i ett historiskt perspektiv. Men samtidigt betyder det att priset på pengar inte anpassar sig till den av socialdemokraterna påbjudna inflationsnormen.

Vad kan orsaken vara till att köparna av statsobligationer förefaller kräva mer än 8 % realränta? En förklaring kan naturligtvis vara att deras avkastningskrav har stigit så kraftigt. Men om det är fallet, blir effekten förödande för ansträngningarna att öka industrins investeringar, där avkastningskalkylerna praktiskt taget aldrig kan beräknas hamna på så hög nivå.

En annan – och troligare – förklaring är att kapitalplacerarna inte tror på inflationsbeslutet. Prisutvecklingen hittills i år pekar i den riktningen. Visserligen blir inflationstakten lägre än vad som förutsetts, men det förklaras helt av den långsammare inflationstakten i andra länder. I Sverige har takten i prisstegringen ökat ända sedan februari upp till nu 9,5 % på årsbasis, och det är tre gånger så högt som i våra viktiga konkurrentländer Tyskland, Storbritannien, USA och Japan.

Vad nästa år beträffar angav finansministern själv häromdagen att konsumentpriserna med regeringens politik kommer att stiga 6 % nästa år jämfört med 1983. Andra bedömare beräknar att inflationstakten blir 8 à 10 %. Med sådana siffror blir realräntan fortfarande hygglig men inte på något vis så uppseendeväckande.

Vilken av dessa båda förklaringar – kraftigt höjda avkastningsanspråk hos kapitalplacerarna eller fortsatt hög inflationstakt – tror finansministern själv på?

Nr 8

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om räntan på vissa
statsobligationer*

Överläggningen var härmed avslutad.

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om tullens resurser
mot narkotika-
smuggling, m. m.*

5 § Svar på fråga 1983/84:41 om tullens resurser mot narkotika-smuggling, m. m.

Anf. 12 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Björn Molin har frågat statsrådet Ingvar Carlsson vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att säkerställa tullverkets förmåga att bekämpa narkotikasmuggling och ekonomisk brottslighet över gränserna. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

I enlighet med statsmakternas intentioner har tullverket sedan lång tid koncentrerat sina kontrollinsatser på kampen mot narkotikasmuggling, och på senare år även på bekämpandet av den ekonomiska brottsligheten. För att ytterligare främja dessa prioriterade insatser inom tullen har den generella neddragningen av myndigheternas resurser med 2 % inte tillämpats fullt ut. Tullen har också fått särskilda medel för sin bekämpning av narkotikasmuggling m. m.

Innevarande budgetår har tullen i regleringsbrev, utöver vad som angavs i budgetpropositionen, medgivits att planera verksamheten så att inga uppsägningar skall behöva ske inom de prioriterade områdena. Det innebär enligt tullens anslagsframställning att ytterligare medel i storleksordningen 3,8 milj. kr. kommer att behöva anvisas för innevarande budgetår. Dessutom har riksdagen i våras anvisat 3 milj. kr. som en följd av propositionen om åtgärder för tekoindustrin m. m. Vidare har tullen tillförts 1,5 milj. kr. för utökning av lossnings- och godskontrollen efter ett förslag av narkotikakommissionen.

Jag kan också nämna att brottsförebyggande rådet och tullen har fått i uppdrag att undersöka den ekonomiska brottsligheten vid import.

Beträffande narkotikabekämpningen har regeringen beslutat om en tidsbegränsad förordning som ger vissa tulltjänstemän fortsatt tillgång till polisens spaningsregister. Denna tillgång till polisens register ingick i narkotikakommissionens försöksverksamhet i Malmö, som avslutades den 30 september i år.

Generaltullstyrelsen har i sin anslagsframställning för nästa budgetår begärt dels ytterligare förstärkta resurser för bekämpning av narkotikasmuggling och ekonomisk brottslighet, dels ett allmänt ställningstagande till sin verksamhetsinriktning. Vad gäller kampen mot ekonomisk brottslighet överensstämmer förslagen i anslagsframställningen i stort med kommissionens mot ekonomisk brottslighet ställningstaganden. Regeringens ställningstagande till detta kommer att redovisas i nästa års budgetproposition.

Anf. 13 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret. Jag hade ställt in fråga till statsrådet Ingvar Carlsson, därför att han enligt uppgift är den som inom regeringen är ansvarig för de bägge kommissioner för bekämpande av narkotikamissbruk resp. ekonomisk brottslighet som regeringen tillsatte under betydande uppmärksamhet för en tid sedan.

*Om tullens resurser
mot narkotika-
smuggling, m. m.*

Jag förstår att finansministern har fått i uppdrag att besvara denna fråga, eftersom det är han inom regeringen som är ansvarig för tullverket.

Bakgrunden till min fråga är att skatteutskottet i våras, när det behandlade anslagen till tullverket, pekade på de risker som fanns med en nedskärning av anslagen till tullverket. Man sade bl. a. att det kunde uppfattas som en ryckig och illa planerad anslagspolitik att ena året bevilja tullverket oreducerat anslag, och t. o. m. tillföra verket nya medel, och nästa år göra kännbara nedskärningar. På grundval av detta ville utskottet då i ett tillkännagivande fästa regeringens uppmärksamhet på de viktiga uppgifterna som bekämpande av narkotikasmuggling och ekonomisk brottslighet utgör. Man sade, att om det visade sig att anslagsbehovet till dessa prioriterade ändamål inte kunde tillgodoses inom ramen för de nu föreslagna anslagen, borde regeringen redan till hösten återkomma med nya förslag. Detta är bakgrunden till min fråga. Finansministern svarar på en del andra saker också. Det är i och för sig intressant, men jag skall inte – mot bakgrund av den tillrättavisning som en kammarledamot fick av finansministern för en stund sedan – gå in på de frågorna, utan bara hålla mig till anslagstilldelningen.

Läget är sådant att tullverket sedan riksdagsbehandlingen har skrivit till regeringen och begärt ett tilläggsanslag på drygt 7 milj. kr. för att klara dessa prioriterade uppgifter. Finansministern säger nu i svaret – om jag förstår det rätt – att tullen kommer att få 3.8 milj. kr. Det sägs att det "kommer att behöva anvisas för innevarande budgetår". Detta tolkar jag så att regeringen har för avsikt att föreslå riksdagen att bevilja ytterligare 3.8 miljoner.

Sedan säger finansministern litet grand om ytterligare medel när det gäller åtgärder för tekoindustrin. Den frågan skall jag inte heller gå in på.

Jag tror att om man menar allvar med att ta itu med narkotikamissbruk och brottslighet i samband med export och import är det nödvändigt att tullen har tillräckliga personalresurser. Under den tid jag var ansvarig för dessa frågor inom regeringen, gjorde vi så att den tvåprocentiga nedskärningen över huvud taget inte kom att drabba tullverket, och vi tillförde dessutom våren 1982 tullverket en del ytterligare pengar. Då ville socialdemokraterna satsa ännu mera för att bekämpa just narkotikasmuggling och ekonomisk brottslighet.

Herr talman! Jag tror alltså att det är en vinst för samhället om vi genom ökade insatser redan vid gränserna kan hindra knarket att komma in i landet. Därmed skulle vi kunna minska de betydande kostnader som vi får för narkotikamissbruket när människor väl drabbas av det inne i landet.

Anf. 14 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Det gläder mig att Björn Molin som gammal tullminister värnar om tullens resurser i en verksamhet som förvisso är samhällsviktig. Han har rätt i sin förmodan att tullen nu skall få de pengar som behövs enligt den bedömning som gjorts med utgångspunkt från skatteutskottets uttalande.

Jag vill också uttrycka den förhoppningen att Björn Molin, när vi i riksdagen så småningom skall behandla generaltullstyrelsens anslagsfram-

ställning, också beaktar tullens egen inriktning av detta, nämligen att med så att säga egna resurser bekosta förstärkningar på detta område, dvs. att genom avgiftsbeläggning och motsvarande åtgärder faktiskt väsentligt kunna förstärka sina insatser mot den ekonomiska brottsligheten och också en del andra kontrollfunktioner, utan att det belastar budgeten ytterligare.

Jag tycker att det är en intressant uppläggning som tullverket har, och det vore naturligtvis bra om Björn Molin stödde den inriktningen.

Anf. 15 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Som jag sade undantog vi under den förra regeringens tid tullverket från den 2-procentiga neddragningen för 1982/83. Därutöver gav vi extra resurser just för att effektivisera tullens arbete när det gällde att avslöja narkotikasmuggling och ekonomisk brottslighet i samband med handel över gränserna. Men då ville socialdemokraterna lägga på ännu mera.

Vad finansministern gjorde i budgetpropositionen var att ta tillbaka stora delar av det resurstillskott som gavs för budgetåret 1982/83 och som socialdemokraterna då ansåg vara alltför magert. Nu vänder man igen. Finansministern är beredd att ge 3,8 miljoner, och det är bra. Vi kan utlova folkpartiets stöd för det förslaget. Men jag tror inte att det räcker för de insatser som tullverket behöver göra, mot bakgrund av att bara en mindre del av den narkotika som kommer in i landet blir avslöjad vid gränserna.

Jag kan med anledning av den senaste kommentaren från finansministern säga att vi är positiva till förslag som innebär att tullverket på olika sätt tillförs ytterligare medel för att det skall klara dessa viktiga uppgifter. Sedan är det en annan sak att tullverket också har andra uppgifter som är mycket viktiga. Inte minst är tullverkets grundmaterial för statistiken över utrikeshandeln ovärderligt när det gäller den ekonomiska politiken. Så tullverket har många angelägna uppgifter. Jag har tolkat finansministerns svar positivt i den meningen att han gör samma grundläggande bedömning.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Uppskov med besvarande av frågorna 1983/84:14, 16, 48, 72 och 73

Anf. 16 TALMANNEN:

På grund av jordbruksminister Svante Lundkvists sjukdom måste besvarandet av Lars Ernestams, Kerstin Ekmans, Ingvar Erikssons, Einar Larssons och Gunhild Bolanders frågor uppskjutas till ett senare sammanträde.

7 § Svar på fråga 1983/84:37 om planerad kriminalvårdsanstalt i Tierp

Nr 8

Tisdagen den
18 oktober 1983

Anf. 17 Justitieminister OVE RAINER:

Herr talman! Rosa Östh har frågat mig om jag är beredd att verka för att en kriminalvårdsanstalt placeras i Tierp.

Riksdagen har år 1980 godkänt en principplan för förändringar i lokalanstaltsorganisationen. Av denna plan framgår att den gamla anstalten i Uppsala skall ersättas med en ny lokalanstalt där.

Anf. 18 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga, som dock var något kortfattat.

Jag är givetvis medveten om att tidpunkten kan te sig något sen för ett agerande i den här frågan, inte minst med tanke på de förberedelser som gjorts för en byggnation i Uppsala. Men anledningen till att engagemanget för en placering av en kriminalvårdsanstalt i Tierp blivit så stort, inte minst från tierpsborna och Tierpspolitikerna, är att sysselsättningsläget i Norduppland förefaller bli allt mörkare. I en sådan här situation får inte någon möjlighet att förbättra läget lämnas oprövad. Jag utgår från att regeringen ser det som en gemensam uppgift att minska arbetslösheten och den regionala obalansen på arbetsmarknadsområdet.

Jag vill gärna fråga justitieministern om han inte anser att det i detta syfte kan vara försvarbart med extra ansträngningar och besvär. Man kanske kunde även pröva mindre konventionella lösningar.

Anf. 19 Justitieminister OVE RAINER:

Herr talman! Anledningen till att svaret var så kort är att regeringen ännu inte är beredd att över huvud taget ta ställning i den här frågan. Tiden är ännu inte inne att göra det.

Det är alldeles klart att vi i regeringen har full förståelse för sysselsättnings-situationen i norra Uppland, och inställningen måste givetvis vara att pröva allt som går att göra för att förbättra den. Mot detta står det uttalande som har gjorts av riksdagen i den här frågan, kanske framför allt mot bakgrund av den kriminalvårdspolitik som vi skall föra, nämligen att en lokalanstalt skall vara placerad på en ort där de intagna har sin anknytning i form av tidigare verksamhet, anhöriga osv. Om mina uppgifter är korrekt uppdaterade finns det f. n. på lokalanstalten i Uppsala en intagen som är från Tierp.

Den aktuella principen, som nu har tillämpats i många år och som hela kriminalvårdsreformen bygger på, innebär att det såvitt jag förstår skall finnas mycket speciella skäl för att frånga den. Och de skälen vill vi se litet närmare på.

I det här perspektivet vill jag också klargöra att det inte är fråga om anknytning enbart för de intagnas del. I Uppsala har ungefär tio av de intagna frigång och arbetar alltså i Uppsala. Dessutom måste frivårdspersonalen ha

*Om planerad
kriminalvårdsan-
stalt i Tierp*

*Om handlägg-
ningen i domstol av
mål om vårdnad
och umgängesrätt*

möjligheter till täta kontakter med de intagna, just för att ordna deras frigivning.

Anf. 20 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! Jag förstår de synpunkter som justitieministern nu har framfört. Men jag tror ändå inte att avståndet i det här fallet kan utgöra något större hinder för en placering av kriminalvårdsanstalten i Tierp.

Som jag ser det finns det nu inte någon uppgift som är viktigare än att minska arbetslösheten. Det skulle betyda oerhört mycket för ett område som norra Uppland om man ifrån statsmakernas sida bemödade sig om att förbättra läget.

Jag uppfattar ändå justitieministerns senaste uttalande som positivt, och jag vill verkligen vädja till honom att han ägnar en allvarlig tanke åt det här förslaget, innan det eventuellt kastas i papperskorgen.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1983/84:71 om handläggningen i domstol av mål om vårdnad och umgängesrätt

Anf. 21 Justitieminister OVE RAINER:

Herr talman! Margareta Persson har frågat mig om jag avser att ta initiativ till förändringar i föräldrabalken med sådan innebörd att mål i tvist om vårdnad eller umgänge skall avgöras först när alla relevanta omständigheter kan bedömas i ett sammanhang.

Enligt 6 kap. 18 § föräldrabalken är domstolarna skyldiga att se till att mål som gäller vårdnaden om barn eller umgänge med barn blir tillbörligt utredda.

En sådan bestämmelse som Margareta Persson har efterlyst finns alltså redan. Den infördes den 1 juli i år. Bestämmelsen innebär att domstolarna ibland kan behöva vänta med avgörandet i en vårdnads- eller umgängesfråga för att utredningen skall bli så fullständig som möjligt.

Anf. 22 MARGARETA PERSSON (s):

Herr talman! Jag ber först att få tacka justitieministern för svaret.

Sexuella övergrepp mot barn har först under de allra senaste åren börjat uppmärksammas. Och de skador som barnen får blir ofta skador för livet. Än värre blir det när ingen vuxen tror på barnens berättelser, om barnen ens vågar säga något. Den hemliga skammen blir en oerhörd plåga och börda för barnen att bära.

Sexualbrottskommitténs förslag är också att straffen för incest mot barn skall skärpas. Därför blir jag mycket upprörd över det fall som har föranlett min fråga till justitieministern. I det här fallet, som jag har träffat på, hade all expertis – från S:t Görans barnpsykiatriska klinik, PBU och till den sociala distriktsnämnden – uttalat att barnet tog skada av umgängesrätt med fadern

på grund av de sexuella övergrepp hon utsatts för. En enig social distriktsnämnd polisanmälde fadern i december förra året för sexuella övergrepp. När Svea hovrätt i maj dömde till umgängesrätt utan övervakning fr. o. m. oktober i år, hade polisanmälan fortfarande inte föranlett någon åtgärd, och det har den ännu inte gjort. Svea hovrätt var inte enig: det var tre mot två som fällde utslaget.

Naturligtvis kan inte justitieministern här säga vad han tycker om att hovrätten inte brydde sig om vad de sociala instanserna sade. Däremot kan vi i den här kammaren tala om hur det kan komma sig att man får döma till umgängesrätt när det samtidigt finns en outredd polisanmälan, som så direkt berör själva umgängesrätten.

I andra ärenden kanske det inte spelar någon avgörande roll om en polisanmälan sedermera leder till att någon fälls eller inte fälls. Men här handlar det om ett litet barn, och det kan hända mycket i hennes liv som ingen domstol i världen kan radera ut med ett nytt domslut, om det sedan visar sig att mannen fälls och umgängesrätten omprövas. Under den tiden kan – och jag säger kan, för ingen av oss kan ju veta – obotliga skador åstadkommas.

Jag vill därför fråga justitieministern, efter det här svaret: Kan jag tolka den förändring som gjordes den 1 juli så, att om det här målet hade kommit upp efter detta datum hade utgången kunnat bli en annan?

Anf. 23 Justitieminister OVE RAINER:

Herr talman! Jag beklagar, Margareta Persson, att jag inte kan svara på den frågan. Varje svar från min sida på en fråga av det slaget skulle innebära en bedömning av domstolens dom.

Anf. 24 MARGARETA PERSSON (s):

Herr talman! Får jag då fråga om någon av dessa orsaker låg bakom den ändring som trädde i kraft den 1 juli?

Anf. 25 Justitieminister OVE RAINER:

Herr talman! Jag kan även på den frågan bara svara på det sättet att jag anser att den lagstiftning som vi nu har är tillfredsställande för fall av det här slaget.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1983/84:50 om åtgärder för att förhindra visst slag av bojkotter

Anf. 26 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Filip Fridolfsson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder mot bojkotter liknande den som nyligen utlystes av en facklig organisation mot en företagsledare, som hade deltagit i demonstrationen mot löntagarfonderna.

Nr 8

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om åtgärder för att
förhindra visst slag
av bojkotter*

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om åtgärder för att
förhindra visst slag
av bojkotter*

Jag utgår från att Filip Fridolfsson med sin fråga vill ta avstånd från alla åtgärder, det må vara fackligt organiserade bojkotter eller något annat, som är ett angrepp på den fria demonstrationsrätten. Jag ansluter mig till det avståndstagandet. Demonstrationsrätten hör till de grundläggande medborgerliga fri- och rättigheterna, som vi alla vill upprätthålla och värna om.

Den rätten är liksom yttrandefriheten, mötesfriheten och föreningsfriheten skyddad mot ingrepp från det allmännas sida genom reglerna i 2 kap. regeringsformen.

En annan sak är om man, som Filip Fridolfsson tycks vilja, skall ingripa med lagstiftning för att söka hindra enskilda människor eller organisationer att vidta åtgärder eller aktioner som kan betraktas som angrepp på andras fri- och rättigheter. Den frågan diskuterades ingående när regeringsformen kom till, och resultatet blev, att man i varje fall inte bör utsträcka grundlagen till att ge ett skydd även mot enskilda. Ställningstagandet var detsamma när tryckfrihetsförordningen på sin tid kom till. Ett av skälen var att det ansågs svårt att dra gränserna för vad som skall vara tillåtet och inte tillåtet enskilda emellan i sådana här sammanhang. Men man framhöll också att det från många synpunkter är bättre att lita till den fria debatten och den allmänna opinionen än att gripa till lagstiftning.

På området för de rent fackliga stridsåtgärderna har sedan länge principen varit densamma. Det råder fredsplikt enligt lag när kollektivavtal har träffats, men annars är den fackliga stridsrätten fri. De allra flesta vet och godtar att det är en frihet under ansvar.

När detta ämne senast diskuterades här i riksdagen i våras blev mitt svar liksom tidigare att denna ordning bör behållas.

Mitt svar till Filip Fridolfsson blir att jag inte har för avsikt att föreslå lagändringar. Slutligen vill jag tillägga att det inte blev något av bojkotten sedan fackförbundet tagit avstånd från avdelningens agerande.

Anf. 27 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

För exakt två veckor sedan demonstrerade här i Stockholm ca 75 000 företagare mot regeringens förslag om löntagarfonder. Dagen efter demonstrationen uppmanade en fackavdelning i annons sina medlemmar att bojkotta ett företag, vars ledare hade deltagit i demonstrationen.

När jag läste den här annonsen, herr talman, blev jag först upprörd. Det måste jag tillstå. Sedan fylldes jag av olustkänslor. Jag frågade mig: Vart är vi på väg?

I det här landet har vi grundlagsskyddad rätt att i en demonstration uttrycka en åsikt. Ingen ifrågasätter fackets och socialdemokraternas rätt att demonstrera – men i fackliga kretsar liksom bland vissa socialdemokrater verkar det inte vara lika självklart att ge företagarna denna rätt.

Nej, företagare som demonstrerar mot ett politiskt beslut skall bojkottas och alltså ytterst drivas från företaget. Företagarna, denna viktiga samhällsgrupp, upplever bojkottaktionerna som förnedrande.

Låt oss ett ögonblick leka med tanken att en företagare gentemot sina

anställda som gått i förstamajtåget skulle uppträda på samma sätt som facket gjort mot den aktuella företagaren. Vilket liv det skulle bli! Frågor skulle ställas här i riksdagen. Jag tar för givet att de skulle ställas till statsministern, och han skulle svara. Pressen skulle rasa. Indignationen skulle inte veta några gränser. Jag tycker att detta också skulle vara ett riktigt ståndpunktstagande.

Nu tvingades fackförbundet att gå ut och ta avstånd från de grova övertramp som gjorts, och det gör även statsrådet Leijon.

Av svaret att döma tror statsrådet att jag efterlyser lagstiftning. Det gör jag inte alls, men jag menar att samma regler skall gälla alla.

Det otäcka är, herr talman, att bojkottaktionen inte är eller var någon engångsföreteelse. Det finns flera exempel på odemokratiskt uppträdande mot fondmotståndare. Ett parallellfall till det vi diskuterar här i dag är arbetarkommunens i Hjo bojkottaktion mot en provinsbank i Skaraborgs län. Socialdemokraterna i Hjo beslöt enhälligt att uppmana bankens kunder att avbryta kontakterna med banken i fråga. Orsaken var att bankens ledning inte gillade socialdemokraternas fondförslag. Detta är inte klokt! Det är helt otroligt!

Får jag ställa ett par följdfrågor till statsrådet, frågor som har med vår diskussion att göra.

Finner inte statsrådet det besvärande och olustigt att fackliga representanter och statsrådets partikamrater agerar på detta upprörande sätt?

Den andra frågan lyder: Ingår det i de fackliga stridsåtgärderna att annonsera om bojkott mot företagarna som inte tycker som socialdemokraterna i löntagarfondsfrågan?

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Låt mig säga att jag tycker att en del av det som Filip Fridolfsson sade var litet märkligt mot bakgrund av det förhållandet att det ju faktiskt inte blev någon bojkott. Filip Fridolfsson sade att man upplevde bojkotten som förnedrande. Men det blev ju ingen bojkott – tack vare att just det system som vi vill skall fungera i verkligheten också fungerade. Den frihet som de fackliga organisationerna i Sverige har är en frihet under ansvar – det vet vi alla, och det vet också de. Jag skulle vilja påstå att det inte var något yttre tvång som fick förbundet att i det här fallet ta avstånd från uttalandet från avdelningen i Stockholm; det var det förhållandet att ansvarstagandet fungerade som det skall göra.

Hur de fackliga stridsåtgärderna skall fungera har vi pratat om tidigare här i riksdagen. Det råder, som jag sade, fredsplikt enligt lag när man har träffat ett kollektivavtal. Om man inte har ett kollektivavtal är den fackliga stridsrätten fri. Ibland – som t. ex. när det gäller sjukskrivningar, som diskuterades i våras – kan åtgärderna strida mot annan lagstiftning. Ibland kan de tänkas strida mot vissa andra fri- och rättigheter. Men jag vet inte – det har jag i varje fall inte möjligheter att bedöma – i vilken utsträckning en annons skulle kunna göra det. I andra fall brukar vi ju säga att man skall vara rädd om yttrandefriheten. Men det grundläggande är att i det här fallet fungerade det som vi vill skall fungera – nämligen ansvarstagandet.

Nr 8

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om åtgärder för att
förhindra visst slag
av bojkotter*

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om åtgärder för att
förhindra visst slag
av bojkotter*

Anf. 29 FILIP FRIDOLFFSSON (m):

Herr talman! Frihet under ansvar, talar statsrådet Leijon om. Har man uppträtt ansvarsfullt? Naturligtvis inte. Jag förstår att statsrådet Leijon är trängd. Det här är en oerhört känslig fråga, speciellt för en socialdemokratisk regeringsmedlem. Statsrådet Leijon balanserar på slak lina. Å ena sidan vill inte – eller, rättare sagt, kan inte – statsrådet försvara så grova övertramp som det här rör sig om. Frågan gäller om den grundlagsfästa demonstrationsrätten även skall gälla vanliga, enkla företagarknegare, utan att en företagare som använder sig av den rätten skall bli utsatt för repressalier. Å andra sidan vill inte statsrådet Leijon, som sitter i det socialdemokratiska partiets ledning, göra sig till ovän med facket eller förtroendemännen inom partiet. Det är en svår sits som arbetsmarknadsministern har.

Hur som helst, herr talman, detta öppnar kusliga framtidsperspektiv runt hörnet. Nu kan bara facket och vissa socialdemokrater uppmana folk att bojkotta företag. När fonderna är i funktion kan de sätta kraft bakom orden och handla. Är en företagare inte trogen idén om fackligt styrda löntagarfonder, kan man med ett klubbslag besluta om bojkottsanktioner. Jag vill fråga: Känner ändå inte statsrådet Leijon oro inför vad som har hänt och för en utveckling som vi av alla tecken att döma kommer att hamna i?

Anf. 30 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag tror faktiskt inte att ens Filip Fridolfsson, när han tänker efter och rannsakar sitt samvete, riktigt kan tro på den skräckbild av det framtida Sverige som han skisserar.

Vad är det som har hänt? En stor demonstration som inte behagar alla har ägt rum i Stockholm. Det är ju ofta på det sättet att demonstrationer inte behagar alla i samhället. Vi har haft många exempel på demonstrationer som inte behagat alla, t. ex. förstamajdemonstrationer och Vietnamdemonstrationer. En del enskilda reagerar på sådana demonstrationer, i detta fall i en lokal facklig avdelning. Avdelningen gick ut med en annons och talade om bojkott. Men det positiva som sedan hände – vilket jag har talat om och som visar hur det svenska systemet fungerar – var att det överordnade fackförbundet reagerade med det ansvar som anstår ett svenskt fackförbund, nämligen genom att säga att demonstrationsrätten är fri och skall gälla alla i det här landet. Systemet fungerade, Filip Fridolfsson, och det blev inte någon bojkott.

Därför tycker jag att vi har skäl att nu liksom tidigare konstatera att det system som vi har och som bygger på att de enskilda organisationerna på arbetsmarknaden vet att de har stora rättigheter, men också skyldigheter och ansvar, fungerar. Det kommer det att göra i det framtida samhället även med löntagarfonder.

Anf. 31 FILIP FRIDOLFFSSON (m):

Herr talman! Statsrådet Leijon och jag är överens om att en demonstration inte behagar alla. Jag tycker också att fackförbundet uppträdde korrekt då det tog avstånd från de här dumheterna.

Jag skulle kunna fortsätta debatten en stund till, herr talman, men jag skall inte göra det. Jag har flera exempel på övertramp att redovisa, och jag har en del krut kvar, men jag skall, herr talman, bara sluta med att säga: Gud bevara fäderneslandet från löntagarfonder!

Anf. 32 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag vill bara säga att vi väl kan vara glada åt att Filip Fridolfsson har en del krut kvar, för det skulle bli tråkigare i kammaren om han inte hade det.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1983/84:52 om mögel- och fuktskador i bostadshus

Anf. 33 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Gunnar Olsson har frågat mig om vad regeringen avser att göra för att underlätta situationen för dem som drabbats av mögel- och fuktskador i sina hus.

Jag håller med Gunnar Olsson om att de människor som drabbats av mögel- och fuktskador i sina hus är i en svår situation och behöver all hjälp de kan få. Under höstriksdagen kommer regeringen att lämna förslag till riksdagen som syftar till att underlätta för dem som äger hus med sådana skador.

Regeringen kommer sålunda att föreslå en kombination av reparationslån och ränte- och amorteringsfria tillägglån för åtgärdande av mögel- och fuktskador i bostadshus.

Tillägglån för sådana åtgärder avses kunna ges dels för småhus som ägaren själv bor i, dels för hus med en eller flera lägenheter som upplåts med hyres- eller bostadsrätt.

I det första fallet skall tillägglån kunna lämnas för den del av kostnaden som överstiger det beräknade värdet av huset i reparerat skick. I det andra fallet skall tillägglån kunna lämnas för den del av kostnaden som inte kan förräntas inom bruksvärdet.

Regeringen avser också att föreslå riksdagen att krav på ett tioårigt konsumentskydd införs som villkor för bostadslån vid nybyggnad av grupp-hus. Så snart förutsättningar finns bör villkoret utsträckas till att gälla även styckebyggda småhus. Skyddet kommer att innehålla en produktionsgaranti samt en försäkring som gäller väsentliga fel och brister under åtta år efter utgången av garantitiden.

Anf. 34 GUNNAR OLSSON (s):

Herr talman! Jag ber först att få tacka för svaret.

Jag tycker att bostadsministern både här i dag och i samband med helgens bostadskonferens gett uttryck för ett engagemang i denna fråga, och det är bra. Det här är nämligen ett mycket större problem än vi tidigare anat.

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om mögel- och
fuktskador i bo-
stadshus*

Jag har med mig brev ifrån fem av Värmlands kommuner, där drabbade människor beskriver sin situation. Jag skall bara citera ett par rader ur ett av breven, som kommer från Kristinehamn: "Under psykisk press och med stor oro för hälsan har vi tvingats leva i ett mögelskadat hus i hela sex år. Sex års oförskyllt lidande måste få ett slut. Regeringen borde hjälpa till så att vi snabbt kunde få ett prejudikat. Byggbolagen måste ta sitt ansvar och åtgärda dessa fuktskadade hus."

Problemen med mögelhusen har under de senaste dagarna kommit att stå i fokus, bl. a. på grund av den uppmärksammade processen i Falun angående Falu kommuns bostadsområde Slätta med drygt 170 hus byggda under tiden 1979–1982, vilka har omfattande fukt- och mögelskador.

Jag tänker dock närmast på alla de enskilda människor som har samma problem med sina hem som de man har i Slättaområdet, men vilkas fall aldrig kommer så långt som till vare sig förlikning eller process. Det är deras tragedier som återges i denna brevhög.

Det står alldeles klart att produkterna, dvs. villor eller marklägenheter, daghem och skolor som i dag är behäftade med fukt- och mögelskador, inte håller måttet för vad som presenterades vid köptillfället. Dessa husägare måste följaktligen få hjälp.

Det är i och för sig bra att förmånliga lån kan ställas till deras förfogande, men enligt min och många andras mening skall dessa skador åtgärdas, och detta skall till 100 % bekostas av dem som är ansvariga, dvs. säljarna eller byggnadsentreprenörerna, och inte av köparna, som helt oförskyllt har hamnat i denna situation.

Jag vill med anledning av svaret ställa ett par följdfrågor.

För det första: Ställs det inte från departementet några krav på dem som har byggt eller sålt dessa hus, som bevisligen är behäftade med mögel- och fuktskador?

För det andra: När det gäller beskedet om att ränte- och amorteringsfria lån kommer att ställas till de drabbade husägarnas förfogande vill jag fråga bostadsministern om de lån som ställts i utsikt kommer att medges utan någon som helst tidsbegränsning.

För det tredje: Kommer staten under inga omständigheter att återkalla dessa lån?

Anf. 35 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag har redan deklarerat att jag är överens med Gunnar Olsson om att det här är ett för många människor mycket stort problem, som allvarligt kan skada, för att inte säga förstöra, deras privatekonomier.

Vi har letat efter möjligheter att hjälpa människor som har hamnat i denna besvärliga situation och har nu, som jag också har redovisat, föreslagit ett system som skall kunna innebära en i vart fall ganska hygglig hjälp.

Man kan också dela Gunnar Olssons uppfattning att ansvaret för åtgärderna mot skadorna till 100 % skall ligga på dem som förorsakat dem. Det är emellertid i sådana här fall inte så alldeles lätt att avgöra vad som är orsaken till skadorna; om det är fråga om slarv ifrån byggmästarnas sida,

dålig konstruktion av husen eller om husägarna inte använder ventilationsanläggningen på det sätt som från början har föreskrivits, om skadorna beror på markförhållanden eller annat. Det är mycket komplicerat att fastställa detta och att klarlägga vem som bär skulden.

Därför blir naturligtvis också de civilrättsliga processer som förs omfattande och besvärliga. Kraven på dem som har byggt husen – om det nu är de som skall ställas till ansvar – får ske enligt vanliga civilrättsliga regler. Eftersom arbetet med ett antal ärenden pågår, kan man väl förmoda att det ändå kommer att finnas stöd i praxis när det gäller att fördela skuldbördan, även om varje ärende naturligtvis är speciellt.

Med anledning av Gunnar Olssons direkta fråga om tidsbegränsning av tilläggslånen vill jag säga att lånen med hänsyn till låntagarens situation är tidsbegränsade i den meningen att avsikten är, att om ingenting inträffar under tiden, skall lånen avskrivas vid den tidpunkt då de åtgärder som har vidtagits med hjälp av lånen är så att säga förbrukade. Beroende på vad det är fråga om för åtgärder som vidtas kan man väl säga att det rör sig om en tidsrymd på 20–30 år. Under den tiden har vederbörande sitt räntefria tilläggslån till dess att det uppstår en situation som ger staten anledning att kräva att hela eller viss del av lånet skall amorteras eller förräntas. I övrigt kommer lånen att gälla så länge som åtgärden varar.

Anf. 36 GUNNAR OLSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret och håller med om att det kanske ofta är komplicerat att fastställa skuldfrågan.

Jag har varit i förbindelse med många villaägare som vittnar om hur byggföretagen bl. a. försöker att stoppa deras skadeståndskrav. Eftersom den här frågan är så komplicerad vill jag gärna testa statsrådet när det gäller en tanke som har förts fram både i de nämnda breven och i telefon.

Det hävdas att det borde vara angeläget att departementet skyndsamt och med hög ambition tar itu med det allt större problemet genom att helt enkelt tillsätta en expertutredning om fukt- och mögelskador. Många anser – och jag delar den uppfattningen – att vi hittills inte har sett mer än toppen på ett isberg.

Sedan är det bra, att om ägarna vidtar de nödvändiga åtgärderna för att återställa husen i det skick de befann sig i vid försäljningstillfället då köpekontraktet skrevs, kommer pengarna att till hundra procent tillfalla ägarna. Såvitt jag förstår blir det då fråga om en ren gåva, under förutsättning att det vidtas åtgärder. Fortfarande tycker jag att regeringen borde överväga att utsätta dem som egentligen bär skulden till den här, enligt min mening, mycket stora katastrofen för en starkare press.

Anf. 37 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Gunnar Olsson sade att det är angeläget att departementet med engagemang tar itu med dessa frågor och att det kanske borde tillsättas en expertutredning.

Beträffande engagemanget är det så, att diskussionen om mögel och andra

Nr 8

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om mögel- och
fuktskador i bo-
stadshus*

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om mögel- och
fuktskador i bostadshus*

skador på husen har lett fram till att regeringen den 25 oktober kommer att förelägga riksdagen en proposition med förslag om en obligatorisk garantiförsäkring under tio år för alla gruppbyggda småhus. De som köper hus i fortsättningen kommer därigenom att få all den trygghet som rimligtvis kan begäras – både trygghet för att husbygget fullföljs och för att framtiden kan säkras.

Jag tror att vi har gjort vad vi kan göra. Tillägglånen är ytterligare ett exempel på våra insatser. Byggforskningsrådet, som vi har nära kontakt med, följer frågorna med stor uppmärksamhet. Jag anser att det f. n. inte behövs någon ytterligare insats av utredningar. Från departementets sida kan man inte, som Gunnar Olsson antydde, klarlägga skuldförhållandena i varje enskilt ärende.

I många fall finns det tyvärr inte – eller fanns i varje fall inte tidigare – tillräckligt avtalsunderlag och annat för att man skulle kunna göra en ordentlig bedömning av ansvarsförhållandena.

Det gäller här en civilrättslig fråga, som får redas ut mot den bakgrunden. Vi får försöka göra vad vi kan med hjälp av de ränte- och amorteringsfria tillägglånen och den försäkring som skall trygga förhållandena för dem som köper hus i framtiden.

Anf. 38 GUNNAR OLSSON (s):

Herr talman! Visst är vi tacksamma för att den här propositionen skall komma, men utan att ha tagit del av dess innehåll har jag klart för mig att det fr. o. m. nu gäller att gardera sig för den tid som vi har framför oss, så att samma förhållanden inte upprepas. De aviserade åtgärderna är i och för sig bra, men min fråga gällde närmast, som statsrådet förstår, de skador som redan har inträffat. Jag tycker att man i första hand bör sträva efter att om möjligt få till stånd en förlikning som är fullt godtagbar för ägaren. Lyckas man inte med det, får man försöka få till stånd en process.

Den här frågan börjar få sådana proportioner att det uppstått ett stort engagemang ute i landet. I Värmland har man nu för första gången dömt ut en villa – i och för sig snygg och fin exteriörmässigt, men icke beboelig. Familjen har fått lämna villan. Vi tror att detta fall bara är början på en mycket besvärlig utveckling.

Jag är dock tacksam för svaret på min fråga. Vi skall studera propositionen, och jag hoppas att de aviserade lånen i någon mån kommer att hjälpa dem som redan är drabbade.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1983/84:42 om televerkets distributionsnät för regionala TV-sändningar

Nr 8

Tisdagen den
18 oktober 1983

Anf. 39 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Rune Backlund har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder så att televerkets distributionsnät anpassas till distriktsindelningen för de regionala TV-sändningarna.

I sin fråga tar Rune Backlund upp mottagningsförhållandena i nordöstra delen av Jönköpings kommun, där det inte går att ta emot Smålandsnyttssändningar, men däremot Västnyttss.

Problemet är inte unikt. Liknande svårigheter finns i andra delar av landet. Bakgrunden är att landets distributionsnät byggdes ut när regionala program inte fanns och då ambitionen var att ge bästa möjliga rikstäckning. För att åstadkomma en täckning som helt följer regionindelningen krävs omfattande investeringar i kompletterande sändare. För hela landet torde det röra sig om bortåt 50 milj. kr.

I den investeringsplan för sändarnätet som fastställdes av riksdagen våren 1981 anges att "utbyggnaden av särskilda sändare för regional-TV under femårsperioden slopas utöver nödvändiga kompletteringar i förbindelser som kan förädlas av tillkomsten av nya regioner".

F. n. torde detta vara en ordning som vi får acceptera. Med hänsyn till den allmänna återhållsamhet som krävs på alla samhällsområden är det knappast försvarbart att satsa stora belopp på detta ändamål.

Anf. 40 RUNE BACKLUND (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det svar som jag har fått, men jag är inte nöjd med det. Det är inte tillfredsställande att ca 10 000 invånare i ett regionalt TV-distrikt inte kan se de nyhetssändningar som vänder sig till befolkningen inom distriktet. I det fall som jag tar upp i min fråga kan de invånare som är bosatta på den östra sidan av Vättern, från Gränna-Visingsö i norr och ned till Huskvarnaområdet, inte se Smålandsnytt. Istället får de se nyhetssändningarna för Västsverige, dvs. Västnytt. De får då nyheter från ett område som de har mycket litet kontakter med.

Besvikelsen blev stor bland befolkningen i området när det i samband med att Smålandsnytt startade sina sändningar i början av året visade sig att man inte kunde ta in den nyhetssändning som vänder sig till befolkningen i Smålandslänen. Orsaken till detta förhållande är att televerkets distributionsnät för TV-signaler inte överensstämmer med den distriktsindelning som gäller för de regionala TV-sändningarna. I det här fallet får man sina TV-signaler från Skövdesändaren på Västgötasidan, inte från en sändare i Småland.

Från televerkets sida har man sagt att man inte i avtalet med staten har förbundit sig att placera utsändningen av lokalprogrammen rätt i förhållande till distriktsindelningarna. En ändring på den punkten skulle kräva ett nytt avtal.

När man läser svaret inställer sig en liten fundering. Det är ju så att de

*Om televerkets
distributionsnät för
regionala TV-sänd-
ningar*

*Om televerkets
distributionsnät för
regionala TV-sänd-
ningar*

TV-tittare som bor i det här området betalar samma licensavgifter som alla andra licensbetalare, och rimligen borde man då kunna få ta del av samma TV-service.

Jag kan för min del bara beklaga statsrådets negativa inställning. Svaret ger inget som helst hopp om någon öppning beträffande möjligheterna att lösa frågan för de 10 000 i detta område som väntar på att få se Smålandsnytt. Under överskådlig tid får väl dessa TV-tittare finna sig i att inte få se de TV-nyheter som vänder sig till dem. Därigenom tycker jag att man förfuskar en del av den tanke som låg bakom utbyggnaden av regional-TV.

Jag tycker nog att det borde finnas utrymme för en viljeyttring att försöka klara av en utbyggnad eller förändring av distributionsnätet och åtminstone ange en tidsplan för när detta kan vara klart. Riksdagsbeslutet togs 1981. Smålandsdistriktets sändningar började i år och har alltså tillkommit efter detta beslut. Jag tycker det borde finnas åtminstone någon viljeyttring från statsrådet om att man med regional-TV skall nå alla dem som är bosatta inom ett och samma distrikt.

Anf. 41 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Den viljeyttring som Rune Backlund efterlyser är mycket konkret och mycket enkel: Regional-TV är viktigt. De regionala TV-programmen är så angelägna att man inte har avvaktat med etablerandet av Smålandsnytt till dess man hade ekonomiska resurser att tillgodose var och en av dem som bor i området. Det hade naturligtvis varit *en* möjlighet att tillmötesgå det rättvisekrav som Rune Backlund ställer. Man har valt att starta verksamheten även om man f. n. inte har resurser – och det har vi faktiskt inte – att bygga om och bygga ut sändarna så att alla kan se.

Vi måste väga detta mot andra angelägna behov. Men i detta ligger inget underkännande av de krav som riktas av dem som bor i de områden där man inte kan se sändningarna. Jag medger att det är berättigade önskemål man har. Det är emellertid lika viktigt att, i det ekonomiska läge som vi i dag befinner oss i, hushålla med de pengar vi har och låta det som är mest angeläget gå före. Faktum är ju att utöver de regionala programmen har dessa tittare en mycket god TV-mottagning, och denna har ansetts ha den viktigare funktionen.

Anf. 42 RUNE BACKLUND (c):

Herr talman! Jag kan instämma i den kommentar statsrådet gör när det gäller vikten av att bygga ut och vidmakthålla dessa sändningar. Men det är klart att det är minst lika viktigt att dagens sändningar också når alla dem som bor inom ett sådant område. Det är ju ingen liten grupp som står utanför. Det handlar om 10 000 invånare i distriktet som inte kan se sändningarna.

Vad jag efterlyser är någon form av viljeyttring från statsrådets sida när det gäller att åtminstone få fram en plan för när man kan lösa dessa frågor. I det svar som jag har fått görs det bara en kommentar om att man inte kan förvänta sig att det skall ske någonting. Man kan säga att detta svar innebär

att invånarna i området kan få vänta fem, tio, femton år eller i all evighet innan de får se Smålandsnytt.

Anf. 43 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Det besked jag har lämnat har jag självfallet lämnat i det budgetperspektiv under vilket vi f. n. arbetar. Jag anser det inte rimligt att göra uttalanden om insatser utanför den period som vi f. n. bereder inom ramen för kommande budgetår.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1983/84:69 om statsbidraget till vissa privatskolor i Göteborg

Anf. 44 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Marie-Ann Johansson har frågat mig om vilka skäl som ligger bakom regeringens beslut att bevilja statsbidrag till fyra fristående skolor i Göteborg.

Regeringen har genom beslut den 6 oktober 1983 förklarat följande fristående skolor i Göteborgs kommun berättigade till statsbidrag: The English Junior School, Drottning Astrids skola, Vasaskolan och Rudolf Steinerskolan.

Göteborgs skolstyrelse har avstyrkt statsbidrag till Drottning Astrids skola och Vasaskolan. Länskolnämnden i Göteborgs och Bohus län har tillstyrkt statsbidrag till samtliga fyra skolor, medan skolöverstyrelsen (SÖ) tillstyrkt statsbidrag för samtliga utom Vasaskolan.

Grunden för statsbidrag till fristående skolor, utom vad gäller internationella skolor, är att deras verksamhet pedagogiskt eller på annat sätt är sådan att den kan ge erfarenheter av värde för det allmänna skolväsendet.

De båda konfessionella skolorna på kristen grund i Göteborg som regeringen förklarat berättigade till statsbidrag, Drottning Astrids skola och Vasaskolan, har själva hävdatt att deras verksamhet har det värde som förutsätts. Jag har sett det som angeläget att ge skolorna en chans att visa om de har rätt. Jag har också sett det som logiskt att statsbidrag medges till konfessionella skolor som vilar på kristen grund när skolor som vilar på antroposofins grund får bidrag.

För att följa upp beslutet om statsbidrag till fristående skolor har regeringen uppdragit åt SÖ att utvärdera verksamheten vid skolorna och göra en bedömning av i vilken omfattning och på vilket sätt de erfarenheter som görs i skolorna kan överföras till det allmänna skolväsendet.

Anf. 45 MARIE-ANN JOHANSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga.

Vi har vant oss vid att det i dessa tider sparas och skärs ned på det mesta. Från vpk har vi haft anledning att kritisera både denna regering och

Nr 8

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om statsbidraget
till vissa privatsko-
lor i Göteborg*

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om statsbidraget
till vissa privatsko-
lor i Göteborg*

föregående regeringar för en i vårt tycke felaktig och förödande nedskärningspolitik som lett till arbetslöshet och försämrad service. Men i dag diskuterar vi det motsatta.

Vpk har länge motsatt sig statliga och kommunala bidrag till de privata skolorna. Vi menar att resurserna bör läggas på att göra den vanliga skolan så bra som möjligt. Vi anser att det är fel att skilja ut barn till olika skolformer. Alla barn skall ha samma chanser och möjligheter. Nu är det inte så. Många undersökningar visar att man inte ens i den vanliga skolan har lyckats med att överbygga de olika förutsättningar som skilda hemmiljöer ger barnen. Men att acceptera och ge bidrag till privatskolor är att från början ge upp denna strävan att alla barn skall ha samma möjligheter.

Det är förvånande att den socialdemokratiska regeringen anser det både ideologiskt och ekonomiskt försvarbart att inte bara ge bidrag till privatskolorna utan dessutom ge bidrag utöver vad SÖ och skolstyrelsen i Göteborg har rekommenderat. Många med en progressiv ideologi är i dag besvikna. Ett utslag för denna besvikelse är det öppna brev som en rektor i Göteborg har skrivit till Bengt Göransson och som jag nämnde i min fråga.

I svaret säger Bengt Göransson att grunden för statsbidrag är att verksamheten pedagogiskt eller på annat sätt är sådan att den kan ge erfarenheter av värde för det allmänna skolväsendet. Om man nu tycker att det är värdefullt att pröva olika pedagogiska modeller – och det kan jag hålla med om att det är – borde man kunna göra det i den allmänna skolan och inte överlåta det till privata skolor. Sådana försök pågår redan till viss del. Det måste vara viktigt att de görs i den vanliga skolan, eftersom det är där som en eventuell ny pedagogik sedan skall fungera.

Det kanske inte går att göra en ekonomisk och storleksmässig jämförelse, men jag tycker att det är principiellt fel att bidrag ges till privata skolor samtidigt som man inte anser sig ha råd att t. ex. avskaffa de lärarlösa lektionerna.

Jag har ställt min fråga om skolorna i Göteborg, men det gäller här hela principen bakom privatskolorna. Jag vill avsluta med att fråga Bengt Göransson om statsrådet, i likhet med oss, anser att skolan skall sträva efter att ge alla barn samma möjligheter och samma grund att stå på när de sedan går ut i livet.

När det gäller dessa kristna skolor ställer jag mig frågande till på vilket sätt de kan tillföra det allmänna skolväsendet något. Av svaret kan man se att också Bengt Göransson gör det. Vad händer om dessa skolor inte anses tillföra det allmänna skolväsendet något värdefullt? Kommer de i så fall att inte längre få statsbidrag?

Anf. 46 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Bakgrunden till att fristående skolor under vissa förutsättningar kan få statsbidrag är ett riksdagsbeslut från i fjol höst. I ett särskilt yttrande till det utskottsbetänkandet anför vpk-ledamoten Björn Samuelson att han för sin del inte har något att erinra mot vad utskottet förordar om bidrag till vissa fristående skolor. Jag har därav dragit slutsatsen att riksdagen

möjligen var enig i sitt beslut om att sådana skolor skulle kunna få bidrag.

När beslutet nu är detta, när vi en gång har tagit ställning till den typ av skolor som representerar en särpräglad pedagogik eller på annat sätt skiljer sig från det ordinarie skolväsendet, är det naturligtvis viktigt att vi tillämpar dessa regler på ett rimligt, rättvist och objektivt sätt. Jag har då konstaterat att vissa skolor på konfessionell grund, på kristen grund – det gäller katolska skolor – eller på antroposofisk grund har ansetts behöriga såväl av skolstyrelser i landet – det gäller alltså inte Göteborg – och av länskolnämnder som av skolöverstyrelsen. Att i det läget urskilja vissa kristna skolor, nämligen de som arbetar på svenska kyrkans grund, har jag inte ansett rimligt. Av det skälet har också skolor på kristen grund, dvs. tillhöriga svenska kyrkan, enligt regeringens beslut fått bidrag.

Detta är naturligtvis inte på något sätt en konflikt med uppfattningen att vi skall ha en god grundskola för alla. Det är i själva verket bara ett erkännande av att det finns ett begränsat antal skolor med en avvikande pedagogik som på grundval av ett enligt riksdagsbeslut skall få sina ansökningar prövade i rimlig ordning.

Anf. 47 MARIE-ANN JOHANSSON (vpk):

Herr talman! Statsrådet vill alltså så att säga skapa rättvisa i det felaktiga som jag anser att det är att ha sådana här privatskolor. Det må vara mig förlåtet om jag inte har uppmärksammat beslutet från i höstas – jag var barnledig då och följde inte arbetet i riksdagen på samma sätt. Jag tror för min del att det är felaktigt. Det är i och för sig en udda företeelse med privatskolor i Sverige, men det är principerna det gäller. Om man exempelvis tar kristna skolor, tror jag att det är bra om de elever som går där får möta andra uppfattningar. Likaså tror jag att det är bra för de välbesuttnas barn att få se verkligheten redan i skolåldern, verkligheten med klass- och inkomstklyftor. Tankar om solidaritet och jämlikhet väcks nog lättare hos ungdomar än hos vuxna, med färdiga åsikter. Då måste också solidariteten ges en chans. När man accepterar och ger bidrag till privatskolor får man en kategoriindelning som inte är bra, inte heller för de barn som går i dessa skolor. Det är faktiskt inte barnen som väljer privatskolor, utan föräldrarna.

Vi kanske får ta den mer allmänna, principiella diskussionen om privatskolor en annan gång. Vi lär väl återkomma från vårt parti – vi har alltid haft uppfattningen att vi skall komma bort från detta med privatskolor.

Jag tycker att bedömningen i fråga om kristna skolor är litet egendomlig. Det sägs först att grunden för att få statsbidrag skall vara att de tillför den allmänna skolan någonting. Men sedan bedömer man inte skolorna utan låter dem verka för att ge dem en chans. Det ger oanade möjligheter att öppna skolor som skall få statsbidrag, och sedan ger regeringen dem en chans att bevisa att de kan tillföra skolan någonting. Borde de inte från början ha bevisat det, innan de fått sitt statsbidrag? Jag fick inte svar på frågan om vad som händer, om det nu visar sig att de inte tillför någonting. Får de inte längre något statsbidrag då?

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Om statsbidraget
till vissa privatsko-
lor i Göteborg*

Anf. 48 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag har ställt mig bakom det beslut som riksdagen enhälligt fattade i höstas. När Marie-Ann Johansson ändå förutsätter att jag skall skapa rättvisa i det hon benämner som felaktigt, innebär det egentligen att hon begär att jag som statsråd skulle ta initiativ till att korrigera eller ändra på riksdagsbeslutet. Självfallet skulle jag inte kunna göra det, även om jag delade hennes principiella bedömning och värdering av skolan.

Påpekandet att de besuttna kan ordna sina barns skolgång med hjälp av statsbidraget är faktiskt inte riktigt. Alla föräldrar kan göra det tack vare att man har tillstånd att ordna skolgång på annat sätt än i ordinarie grundskola. Genom statsbidraget och en av föreskrifterna för att man skall kunna få det, nämligen att elevavgifterna inte får vara avstängande, möjliggör man faktiskt för de skolor som har en pedagogisk särart att vända sig också till barn till icke besuttna. Det var faktiskt en av poängerna med detta.

De skolor som här kommer i fråga är avvikande från det ordinarie skolsystemet på sådant sätt att de av regeringen har bedömts ha rätt till statsbidrag.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Anmälades och bordlades

Skrivelserna och propositionerna

1983/84:11 Forsknings- och försöksverksamhet på barnomsorgsområdet
m. m.

1983/84:14 Godkännande av vissa delar av ett avtal mellan staten och
Rederiaktiebolaget Gotland m. m.

1983/84:15 Godkännande av överenskommelse mellan staten och Bro-
ströms Rederi AB

1983/84:19 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige, Danmark, Finland,
Island och Norge

1983/84:20 1983 års redogörelse för de statliga företagen

1983/84:28 Beskattningen av energi

1983/84:29 Ett tilläggsavtal till dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige
och Frankrike

1983/84:33 Ändring i utskökningsbalken

14 § Anmälades och bordlades

Redogörelse

1983/84:3 Fullmäktiges i riksgäldskontoret förvaltningsberättelse för bud-
getåret 1982/83

15 § Meddelande om interpellationer

Nr 8

Tisdagen den
18 oktober 1983

Meddelades att följande interpellationer framställts

den 17 oktober

*Meddelande om
interpellationer*

1983/84:27 av *Kjell Mattsson* (c) till bostadsministern om förtida inlösen av mindre bostadslån:

I civilutskottets betänkande CU 1982/83:22 (s. 35) behandlas två motioner (c), i vilka togs upp frågan om avveckling av mindre statliga bostadslån. I motionerna framhölls att det är av intresse att minska den statliga låneförvaltningen och att det bl. a. därför vore av intresse att undersöka möjligheterna till en avveckling av bostadslånestocken. Enligt motionärernas uppfattning borde i första hand undersökas om det vore möjligt att lösa in små lån, t. ex. sådana som är under 30 000 kr. och på låneformer som inte längre beviljas.

På initiativ av civilutskottet presenterades en statistisk redovisning av viss del av den av bostadsstyrelsen förvaltade lånestocken, uppdelad på låneformer och återstående lånebelopp. Av statistiken framgår bl. a. att antalet lån under 30 000 kr. i återstående låneskuld är ca 600 000, varav ca 300 000 är lån utan räntebidrag.

Civilutskottet delade motionärernas uppfattning, att det fanns skäl att få belyst hur ett system för en rationellare hantering av bostadsverkets lånestock skulle kunna utformas och om det var möjligt att avveckla viss del av lånestocken genom förtida inlösen.

I detta sammanhang borde enligt utskottets uppfattning ingå överväganden om hur ett eventuellt system om förtida inlösen m. m. skall vara utformat för att låntagaren skall vara intresserad att medverka. Regeringen borde i lämpligt sammanhang redovisa sin syn på frågan för riksdagen.

Vad utskottet anfört gav riksdagen som sin mening regeringen till känna.

Med anledning av det ovan anförda önskar jag ställa följande frågor till bostadsministern:

1. Vilka åtgärder har vidtagits för att få ytterligare underlag för bedömningen av hur en eventuell avveckling av delar av bostadsverkets lånestock skall genomföras?

2. När ämnar regeringen lämna den av riksdagen begärda redovisningen i frågan?

1983/84:28 av *Margit Gennser* (m) till industriministern om prissättningen på produkter från statliga m. fl. företag:

Statens pris- och kartellnämnd har i dagarna publicerat en utredning om LIC:s (landstingens inköpscentrals) verksamhet.

Vid granskning av LIC:s inköp och försäljning av patientskjortor framkom att prissättningen i både producent- och återförsäljarledet tydde på prisdumpning.

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Meddelande om
interpellationer*

AB Trivab – ett företag inom den statligt ägda Eiserkoncernen – har överlåtit ensamrätten för marknadsföring och försäljning av patientskjortor på LIC. LIC:s inköpspriser låg långt under tillverkningskostnaderna, och Trivab har också uppvisat betydande förluster. 1982 fick Trivab ett koncernbidrag från moderbolaget Eiser på ca 6,5 milj. kr. för att täcka ådragna förluster, ett stort belopp när det gäller konfektionsföretag.

Moderbolaget Eiser har i sin tur under flera år varit hänvisat till statligt industristöd för koncernens överlevnad.

LIC, som fick köpa patientskjortor utomordentligt billigt (enligt uppskattningar till ca 30 % under den faktiska kostnaden), prissatte trots detta patientskjortorna så att erhållet täckningsbidrag klart understeg täckningsbidragen för likartade produkter i LIC:s sortiment. Divisionen för sjukvardsartiklar inom LIC visade dock totalt viss lönsamhet.

SPK:s undersökning visar hur orimliga effekterna kan bli när staten och kommunerna subventionerar företag. Inget privat företag har chans att konkurrera med affärsverksamhet som kan lita till att skattebetalarna täcker uppkomna förluster. Det statliga industristödet bidrar således till att slå ut de mest effektiva företagen i en bransch, dvs. de företag som trots strukturkriser har överlevt utan samhälleliga stödåtgärder. Detta strider inte endast mot gängse uppfattning om rättvisa utan bidrar också till att försvaga de mest livskraftiga delarna av näringslivet.

Kommunerna har av tradition en helt oomstridd rätt att engagera sig i en rad verksamheter som enligt vanligt språkbruk är att anse som en del av svenskt näringsliv. Gränsen mellan den del av näringslivet, där kommunerna i stort sett har fria händer och andra delar av näringslivet är oklar. Vare sig landstingens återförsäljarverksamhet genom LIC står i strid med kommunallagen eller inte, visar LIC:s hantering av nu relaterade ärende att betydande problem kan skapas genom kommunernas och landstingens engagemang i näringsverksamhet. Det nu diskuterade fallet är inte unikt. Motsvarande erfarenheter har tidigare gjorts när det gäller inköpsverksamhet inom Kommunförbundet.

Vad avser industriministern vidta för åtgärder i avsikt att minska eller eliminera statligt stödda företags möjligheter att konkurrera med prissättning som bäst kan beskrivas med termen dumpning?

Är industriministern beredd att förorda minskade statssubventioner till företag som på ovan relaterat sätt använt sig av statsstödet för att med underpriser konkurrera ut andra företag inom samma bransch?

den 18 oktober

1983/84:29 av *Margaretha af Ugglas* (m) till utrikesministern om förhållandena i Afghanistan:

Kriget i Afghanistan har pågått i snart fyra år. Motståndsviljan mot den sovjetiska ockupationen tycks vara obruten trots rapporter om svåra övergrepp och repressalieåtgärder gentemot civilbefolkningen. Umbäranden och lidanden präglar de kämpande afghanernas vardag. Internationella

hjälporganisationer tillåts endast verka i de av regimen i Kabul kontrollerade områdena.

Mot bakgrund av ovanstående ber jag att till utrikesminister Bodström få ställa följande frågor:

1. Vad är utrikesministerns bedömning av de diskussioner som förts mellan vissa av de berörda parterna med biträde av FN:s generalsekreterare?
2. Är Sverige berett att genom en aktion inom eller utom FN ånyo aktualisera Afghanistans kamp för sin självständighet och därvid söka förmå världssamfundet att på olika sätt stödja de rörelser som kämpar för landets frihet?
3. Vilka är regeringens planer för fortsatt stöd till de afghanska flyktingarna och till befrielseströmmarna?

Nr 8

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

16 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 14 oktober

1983/84:88 av *Börje Stensson* (fp) till statsrådet Ingvar Carlsson om aktualiserande av vissa frågor vid officiellt besök från Cuba:

Enligt uppgifter i pressen har ställföreträdande statsminister Ingvar Carlsson inbjudit Cubas vice president och vice regeringschef Carlos Rafael Rodríguez på officiellt besök i Sverige. Rodríguez har tackat ja och lär komma den 27 oktober för att bl. a. överlägga med företrädare för den svenska regeringen.

Med anledning av det officiella besöket från Cuba vill jag fråga statsrådet Ingvar Carlsson:

Kommer regeringen i sina samtal med vice president Rodríguez att påtala de politiska fångarnas svåra situation i Cuba och kräva deras frisläppande?

Kommer regeringen att även ta upp till diskussion vikten av att de mänskliga rättigheterna respekteras?

1983/84:89 av *Siri Häggmark* (m) till kommunikationsministern om broförbindelser till Öckerö:

I motion 1982/83:1413 föreslogs bl. a. finansiering av vissa brobyggen i Öckerö kommun med anlitande av kapitalmarknaden. Motionen avvisades av trafikutskottet (TU 1982/83:12) med hänvisning till att vägverket i de kommande direktiven för vägplaneringen för åren 1984–1993 skulle ges möjlighet att lägga särskild vikt vid sådana företagsekonomiskt lönsamma objekt utan hinder av det gängse samhällsekonomiska synsättet i planeringen och att det reinvesteringsbehov som föreligger i befintliga brobestånd borde inta en framskjuten plats.

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

Vill statsrådet redogöra för hur långt planeringsarbetet fortskridit när det gäller att ersätta färjeleder med broförbindelser?

den 17 oktober

1983/84:90 av *Olof Johansson* (c) till statsrådet Birgitta Dahl om uttalande rörande förvaring i Sverige av utländskt kärnkraftsavfall:

Generaldirektören i FN:s atomenergiorgan i Wien (IAEA) har uttalat att Sverige i sitt urberg bör förvara radioaktivt avfall från andra länders kärnkraftverk. Energiministern har sagt att förslaget saknar förankring i regeringen samt att varje land självt måste ta ansvar för hanteringen av sitt kärnkraftsavfall. Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor:

1. Innebär energiministerns kommentarer att regeringen inte är beredd att acceptera någon som helst förvaring av utländskt kärnkraftsavfall inkl. plutonium i svensk berggrund?

2. Är någon svensk myndighet, Vattenfall, Projekt Kärnbränslesäkerhet (KBS) inom halvstatliga Svensk Kärnbränsleförsörjning AB (SKBF) eller annat organ med offentligt ansvar inblandade i IAEA-chefens planer?

3. Kommer regeringen att officiellt protestera hos det internationella atomenergiorganet i Wien med anledning av IAEA-chefens uttalanden?

4. Anser regeringen att de nu avslöjade planerna från IAEA-chefen bör påverka det förslag till ny atomlagstiftning som f. n. förbereds?

1983/84:91 av *Ingvar Karlsson* i Bengtsfors (c) till statsrådet Roine Carlsson om prissättningen på produkter från statliga företag:

Det har nu blivit känt att det statliga företaget Eisers dotterbolag Trivab under lång tid avyttrat produkter till priser understigande 30 % av den faktiska kostnaden. Samtidigt har nämnda företag redovisat stora förluster som täckts med skattemedel. Konkurrenter, som inte haft samma skyddsnät, har drabbats på ett otillbörligt sätt av denna osunda statsföretagspolitik. Tillvägagångssättet är förödande för småföretagen och motverkar det för oss nödvändiga nyföretagandet.

Jag vill därför fråga biträdande industriministern:

Vilka åtgärder mot företaget anser ni vara nödvändiga?

Finns det risk för att liknande metoder används inom andra statliga företag?

Hur skall vi förhindra upprepningar i framtiden?

den 18 oktober

1983/84:92 av *Knut Wachtmeister* (m) till finansministern om beskattningen av prästers förmån av tjänstebostad:

Enligt nuvarande regler måste prästerna bo i sin tjänstebostad, dvs. prästgården. Med tanke på församlingsbornas möjlighet att nå prästen är

detta mycket betydelsefullt. Normalt erläggs en hyra på 15 % av lönen eller bruksvärdet av 140 kvadratmeter. Skattemyndigheternas tendens att ofta väsentligt höja det skattemässiga värdet av tjänstebostaden har resulterat i att kyrkans personalförbund yrkat på avveckling av tjänstebostadsplikten.

Avser finansministern vidta några åtgärder syftande till en mer enhetlig och rimlig beskattning av prästernas tjänstebostad?

Nr 8

Tisdagen den
18 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

17 § Kammaren åtskildes kl. 16.32.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert